

ЦИВІЛЬНЕ ТА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

УДК 373

DOI <https://doi.org/10.32782/klj-2025-7.04>

ПРАВО ДИТИНИ НА СІМ'Ю: ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ УСИНОВЛЕННЯ, ОПІКИ ТА ПАТРОНАТУ В УКРАЇНІ

Каленцова Даша Олександрівна,

студентка 2-го курсу 2-ї групи ОС «Бакалавр»

спеціальності 081 «Право»

кафедри правознавства

Приватного вищого навчального закладу «Фінансово-правовий коледж»

ORCID ID: 0009-0006-1175-8126

Чернишова Валерія Юріївна,

доктор філософії в галузі права,

заступник директора з перспективного розвитку

Приватного вищого навчального закладу «Фінансово-правовий коледж»;

доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права

Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого

ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID ID: 0000-0002-6974-1021

У статті досліджено юридичні аспекти реалізації права дитини на сім'ю через механізми усиновлення, опіки та патронату в Україні. У роботі детально проаналізовано законодавче регулювання вказаних форм влаштування дітей, вказано на їх правову природу, переваги та недоліки, з урахуванням норм Сімейного та Цивільного кодексів України, Закону України «Про охорону дитинства», підзаконних актів, а також міжнародно-правових норм, зокрема Конвенції ООН про права дитини. Встановлено, що усиновлення є найбільш стабільною та повною формою влаштування дитини, адже створює нові юридичні зв'язки, подібні до біологічної сім'ї. Опіка забезпечує тимчасовий, але легальний захист і виховання дитини, переважно з боку родичів, однак має обмежену правову силу щодо спадкування та зміни статусу дитини. Патронат, як новація в українському праві, становить професійну форму тимчасового догляду, яка передбачає соціальний супровід та швидке втручання у випадках кризових ситуацій, надаючи змогу дитині залишатися в сімейному середовищі, не змінюючи юридичного статусу. У роботі систематизовано ключові етапи процедур усиновлення, встановлення опіки й оформлення патронату, проаналізовано компетенції відповідних органів державної влади, а також охарактеризовано проблеми, що виникають на практиці, зокрема: надмірна бюрократизація, нестача підготовлених кадрів у службах у справах дітей, недостатня поінформованість населення, ризики формального підходу до оцінки кандидатів на опіку чи усиновлення. Наголошено на необхідності посилення контролю з боку органів опіки за умовами проживання дитини, підвищення ефективності соціального супроводу патронатних та опікунських сімей, удосконалення інформаційної підтримки потенційних усиновлювачів. Запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правової бази та практичного механізму реалізації права дитини на сім'ю. Особливу увагу приділено розбудові інституційної спроможності держави у сфері захисту прав дітей і розвитку партнерства між державними та недержавними структурами.

Ключові слова: дитина, дитинство, опіка, патронат, піклування, право на сім'ю, сім'я.

Kalientsova Dasha, Chernyshova Valeriia. The child's right to a family: legal aspects of adoption, guardianship and patronage in Ukraine

The article examines the legal aspects of realization of the child's right to a family through the mechanisms of adoption, guardianship and patronage in Ukraine. The author analyzes in detail the legislative regulation of these forms of child placement, identifies their legal nature, advantages and disadvantages, taking into account the provisions of the Family and Civil Codes of Ukraine, the Law of Ukraine "On Protection of Childhood", bylaws, and international legal norms, in particular the UN Convention on the Rights of the Child. It has been established that adoption is the most stable and complete form of child placement, as it creates new legal ties similar to a biological family. Guardianship provides temporary but legal protection and upbringing of a child, mainly by relatives, but has limited legal effect on inheritance and change of the child's status. Patronage, as an innovation in Ukrainian law, is a professional form of temporary care that provides social support and rapid intervention in cases of crisis, enabling the child to remain in the family environment without changing his or her legal status. The paper systematizes the key stages of adoption, guardianship and foster care procedures, analyzes the competencies of the relevant public authorities, and characterizes the problems that arise in practice, in particular: excessive bureaucratization, lack of trained personnel in children's services, insufficient public awareness, and the risks of a formal approach to the assessment of candidates for guardianship or adoption. The author emphasizes the need to strengthen control by guardianship authorities over the child's living conditions, to increase the effectiveness of social support for foster and adoptive families, and to improve information support for potential adopters. The author suggests ways to improve the legal framework and practical mechanism for realization of the child's right to a family. Particular attention is paid to building the institutional capacity of the State in the field of protection of children's rights and development of partnership between State and non-State structures.

Key words: child, childhood, guardianship, patronage, care, right to a family, family.

Постановка проблеми. Кожна дитина має право на сім'ю – це право дитини закріплюється як у національному законодавстві, так і на міжнародному рівні. Право дитини на сім'ю є не лише моральною категорією, а й чітко визначеним юридичним зобов'язанням держави щодо створення умов для повноцінного розвитку особистості. Виховання в родині має вирішальне значення для формування емоційної стабільності дитини, її соціалізації, відчуття безпеки та належності. Однак з деяких причин діти можуть бути позбавлені батьківського піклування, можуть стати сиротами, тобто їх право на сім'ю порушується та не реалізується повною мірою. Для того щоб вирішити це питання, створено правові механізми забезпечення права дитини на сім'ю шляхом усиновлення, опіки або патронату. Їх мета полягає у тому, що кожна дитина, позбавлена батьківського піклування, повинна якнайшвидше отримати турботу й захист у сімейному оточенні. З огляду на це держава зобов'язана забезпечити ефективні правові механізми, які

дадуть змогу дитині не лише фізично, але й емоційно, соціально та психологічно адаптуватися до нових умов життя. Наразі в Україні діє багаторівнева система захисту прав дітей, яка охоплює державні інституції, органи опіки та піклування, спеціалізовані служби, судову гілку влади, а також неурядові організації. Водночас на практиці виникає низка проблем – від надмірної бюрократизації процесів до недостатнього кадрового забезпечення служб у справах дітей, що ускладнює своєчасне й ефективне вирішення питань влаштування дитини до сім'ї. Крім цього, в умовах воєнного стану актуальність цієї проблеми зростає через внутрішнє переміщення населення, соціальну дестабілізацію та зростання кількості дітей, які залишилися без належної опіки. У зв'язку із цим зростає потреба в удосконаленні правових інструментів та забезпеченні ефективного контролю за їх застосуванням. Тому актуальність цього дослідження зумовлена сучасним станом реалізації права дитини на сім'ю в контексті усиновлення, опіки та патро-

нату з огляду на сучасний стан його реалізації в Україні у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання юридичних аспектів усиновлення, опіки та патронату в Україні як реалізації права дитини на сім'ю активно досліджується вітчизняними науковцями. У статті Т. Тюріної визначено стан та перспективи розвитку сімейних форм опіки в сучасній Україні [1]. У статті І. Римаренка визначено роль сімейного патронату як інновації у сімейному праві України [2]. І. А. Боровська проаналізувала особливості патронату над дитиною як форми влаштування дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування [3]. Крім того, важливо відзначити дослідження Д. П. Калаянова та М. М. Іванової, які розглянули правове регулювання усиновлення за законодавством України, порівнявши його із законодавством деяких зарубіжних країн [4]. Звернемо увагу також на дослідження Н. Бутрин-Боки, яка визначила деякі правові аспекти питання про прийомну сім'ю [5].

Враховуючи це, на сьогодні вітчизняні науковці детально досліджують питання усиновлення, опіки та патронату в Україні. Однак з огляду на зростаючу актуальність цього питання в умовах воєнного стану виникає потреба у проведенні власного дослідження.

Мета статті. Метою статті є аналіз юридичних аспектів усиновлення, опіки та патронату в Україні як реалізації права дитини на сім'ю, з урахуванням актуальних правових норм вітчизняного законодавства, наукових досліджень і сучасної практики реалізації права дитини на сім'ю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Права дитини закріплені не лише в національному законодавстві, але й на міжнародному рівні. Так, згідно з Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про права дитини (КПР), сім'я є «основоположною осередком суспільства та природним середовищем для зростання та благополуччя всіх його членів, і особливо дітей». Більш конкретно КПР підтверджує право дитини зростати в безпечному та сприят-

ливому сімейному середовищі й користуватися турботою з боку своєї родини, де це можливо. У цьому сенсі держави повинні підтримувати сім'ї у вихованні їхніх дітей за допомогою економічних та соціальних заходів, які могли б підвищити батьківські навички, а з іншого боку, контролювати ті ситуації, у яких батьки недостатньо враховують благополуччя та захист дітей. У всіх цих випадках діти мають право на захист, і держави повинні втручатися, керуючись принципом найкращих інтересів дитини. Відповідно до цього держава має забезпечувати реалізацію права дитини на сім'ю навіть за умов, якщо дитина позбавлена з тих чи інших причин батьківського піклування [6].

Крім того, варто зазначити, що сім'ю можна визначити як двох або більше людей, пов'язаних біологічними зв'язками, усиновленням, шлюбом або міцними емоційними зв'язками. Саме тому сім'ї можуть бути дуже різними. Найпоширеніші сімейні структури такі [6]:

- повні сім'ї: складаються з двох батьків (здебільшого одружених або в цивільному шлюбі) та їхніх дітей. Повні сім'ї зазвичай мають одну дитину або більше; вони можуть бути біологічними або усиновленими, але головна ідея полягає в тому, що батьки виховують своїх дітей разом у родинному домі;

- одностатеві сім'ї: це сім'ї, у яких дітей виховують одинокі ЛГБТ-батьки, різностатєва пара, у якій хоча б один із партнерів є ЛГБТІК, або одностатєві пари;

- неповні сім'ї: складаються з одного з батьків з однією дитиною або кількома дітьми. У цих випадках батьки або ніколи не були одружені, або овдовіли, або розлучені;

- розширені сім'ї: це сім'ї з двома або більше дорослими, які пов'язані кровними або шлюбними узами, зазвичай разом із дітьми. Сюди часто входять тітки, дядьки, двоюрідні брати та сестри або інші родичі, які живуть під одним дахом;

- вітчимські / змішані сім'ї: це випадок, коли дві окремі сім'ї зливаються в одну. Це може відбуватися кількома різними

способами, наприклад: двоє розлучених батьків з однією дитиною або кількома дітьми створюють змішану сім'ю або один розлучений батько з дітьми одружується з кимось, хто не має дітей;

- сім'ї бабусь і дідусів: це коли один або кілька бабусь і дідусів виховують свого онука чи онуків;

- сім'ї, у яких батьки виховують дітей разом: це процес, коли розлучені батьки продовжують виховувати своїх дітей разом, навіть після того, як вони розійшлися як пара;

- прийомні сім'ї: це сім'я, яка прийняла в свою сім'ю дитину, народжену іншою людиною, і законно усиновила її як свою власну;

- патронатні сім'ї: патронатні сім'ї – це люди, які офіційно беруть дитину в свою сім'ю на певний час, не стаючи її законними батьками [6].

Відповідно до цього підкреслимо, що, на жаль, далеко не завжди право дитини на сім'ю реалізується завдяки її проживанню в повній сім'ї з рідними батьками. З певних причин дитина може бути позбавлена батьківського піклування – через смерть батьків, позбавлення батьківських прав, відмову батьків від дитини або з інших причин. Для того щоб реалізувати її право на сім'ю, розроблено правові механізми, які пов'язані з усиновленням дитини, опікою та патронатом. Розглянемо детальніше сутність кожного із цих напрямів реалізації права дитини на сім'ю, а також їх юридичні аспекти.

Так, згідно зі статтею 207 (ч. 1) Сімейного кодексу України усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду, крім випадку, передбаченого ст. 282 СК України [7]. Крім цього, поняття усиновлення також закріплено в Законі України «Про охорону дитинства», де у статті 24 зазначається, що усиновлення або удочеріння – це оформлена спеціальним юридичним актом (рішенням суду) передача на виховання в сім'ю неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки [8]. Отже, усиновлення –

це форма сімейного влаштування дитини, яка передбачає встановлення постійного правового зв'язку між усиновлювачем і дитиною, аналогічного до зв'язку між біологічними батьками та дітьми. Такий зв'язок охоплює як особисті, так і майнові права й обов'язки сторін. Важливо, що після набуття чинності рішення суду про усиновлення дитина юридично перестає належати своїй біологічній сім'ї, якщо інше не передбачено законом, і набуває статусу рідної дитини усиновлювача.

Згідно із чинним законодавством, усиновлення є пріоритетною формою сімейного виховання дітей, які залишилися без піклування батьків, оскільки забезпечує стабільне й повноцінне середовище для розвитку дитини. Рішення про усиновлення приймається судом лише за умови дотримання всіх встановлених законом критеріїв, включно зі згодою сторін, оцінкою умов проживання, психоемоційного стану дитини та відповідністю усиновлювача вимогам закону. Однак варто зазначити, що процедура усиновлення також може бути ускладненою наявністю юридичних, адміністративних і соціальних перешкод. Зокрема, через тривалий строк розгляду справ, потребу в ретельній перевірці усиновлювачів, а також недостатню інформаційну підтримку потенційних кандидатів [9]. Тому поруч з усиновленням в Україні активно застосовуються й інші форми сімейного виховання – опіка та патронат, які дають змогу забезпечити тимчасову або альтернативну модель родинної турботи про дитину.

Опіка, як один із напрямів реалізації права дитини на сім'ю, є формою влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у сім'ї громадян, що переважно перебувають у родинних стосунках із цими дітьми, з метою забезпечення виховання, освіти, розвитку, захисту прав та інтересів дітей. Таке визначення надається в Сімейному кодексі України [7]. Також опіка є видом соціального піклування над дітьми, формою найбільш вдалого вирішення проблем влаштування малолітніх та неповнолітніх, забезпечення їх належними умовами

життя, харчування, освіти, виховання. Отже, є однією з найважливіших форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, у сім'ю, тим самим забезпечуючи вирішення проблеми порушення права дітей на сім'ю. Тобто опіка забезпечує гарантовані державою конституційні права дитини, а також захист її законних інтересів [10].

Зазначимо, що опіка встановлюється над дітьми, які не досягли 14-річного віку, тоді як над дітьми віком від 14 до 18 років оформлюється піклування (ст. 243 Цивільного кодексу України). Основним органом, що приймає рішення про встановлення опіки або піклування, є служба у справах дітей, яка діє відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України. Основними етапами процедури встановлення опіки є:

- проведення оцінки житлово-побутових умов особи, яка бажає взяти дитину під опіку;
- отримання висновку про можливість виконання опікунських обов'язків;
- укладення договору з місцевими органами виконавчої влади;
- контроль за виконанням обов'язків опікуна з боку органів опіки.

Порівняно з усиновленням, що характеризується повною зміною юридичного статусу дитини, опіка не стає основою для зміни родинних зв'язків дитини з її біологічними батьками (якщо вони живі, але позбавлені батьківських прав), також вона не передбачає автоматичного успадкування між дитиною та опікуном. Перевагою опіки є можливість швидкого влаштування дитини в сімейне середовище, особливо якщо опікунами виступають близькі родичі, що сприяє збереженню емоційного зв'язку та стабільності. Водночас у цій формі існують і ризики, а саме недосконалість контролю за умовами проживання дитини, неналежне виконання опікунських обов'язків, можливі випадки використання дитини для отримання соціальної допомоги. Тож опіка відіграє важливу роль у системі захисту прав дитини в Україні, однак потребує вдосконалення

механізмів моніторингу, підтримки опікунів, а також розробки програм соціального супроводу таких сімей [11].

Також розглянемо юридичні аспекти патронату. Патронат є інноваційною формою тимчасового влаштування дитини, яка потребує захисту, до сім'ї професійного вихователя – патронатного вихователя. Ця форма започаткована в Україні відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» й отримала нормативне оформлення в постанові Кабінету Міністрів України № 893 від 20 серпня 2021 року «Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною». Відповідно до чинного законодавства, патронат над дитиною – це тимчасова форма догляду й виховання дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною або її родиною складних життєвих обставин, із подальшим поверненням дитини в біологічну родину або влаштуванням у більш сталу форму (опіка, усиновлення тощо) [12].

Зазначимо основні аспекти патронату як пряму реалізації права дитини на сім'ю, спираючись на чинні норми вітчизняного законодавства:

- патронат ґрунтується на договорі між органом опіки та піклування, патронатним вихователем і центром соціальних служб, який визначає обов'язки сторін;
- юридичний статус дитини не змінюється. У такому випадку дитина не стає членом родини патронатного вихователя у правовому сенсі, зберігає прізвище, громадянство, родинні зв'язки;
- термін перебування дитини в патронатній сім'ї зазвичай не перевищує 3–6 місяців, але може бути подовжений у разі потреби (за рішенням органу опіки);
- патронатні вихователі проходять спеціальне навчання, отримують заробітну плату й соціальну підтримку від держави, оскільки виконують функції професійного догляду.

Серед переваг цієї форми – професійна підготовка вихователя, державна підтримка

й індивідуальний підхід до кожної дитини. Водночас на практиці реалізація патронату стикається з низкою труднощів, зокрема обмеженим поширенням у громадах, недостатнім матеріальним стимулюванням, слабкою міжвідомчою координацією та високим психологічним навантаженням на патронатного вихователя.

Висновки. Отже, згідно з результатами проведеного дослідження можна сказати, що право дитини на сім'ю є фундаментальним правом, визнаним як на міжнародному, так і національному рівні, і його реалізація становить одну з ключових функцій соціальної політики держави. Усиновлення є найбільш сталою формою сімейного виховання, яка забезпечує дитині повний правовий статус члена нової сім'ї та стабільне середовище для розвитку. Опіка, хоча й не змінює юридичного статусу дитини, дає змогу швидко влаштувати дитину в родинне оточення, зберігаючи її зв'язок із біологічними батьками або родичами. Патронат, зі свого боку, є ефективним інструментом тимчасового захисту дітей, орієнтованим на подолання кризових обставин, і водночас передбачає професійний підхід до виховання.

Попри значний правовий потенціал кожної з форм, на практиці виявляються численні проблеми: тривалість процедур,

брак інформаційної підтримки, обмежена кількість підготовлених фахівців, а також складнощі міжвідомчої координації. Це свідчить про потребу в подальшому вдосконаленні законодавства, розвитку системи супроводу сімей, підвищенні рівня соціальної підтримки й активізації просвітницької роботи серед населення. З огляду на це реалізація права дитини на сім'ю в Україні потребує також ефективної державної політики, яка має бути спрямована на створення сприятливих умов для кожної дитини, незалежно від її життєвих обставин, відповідно до принципу найкращих інтересів дитини. Для цього важливо вдосконалити правові норми, які регулюють реалізацію усіх розглянутих у дослідженні форм реалізації права дитини на сім'ю. Це допоможе підвищити ефективність реалізації цього права дитини, особливо в сучасних умовах воєнного стану.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі якості соціального супроводу сімей, які беруть дітей під опіку чи патронат, а також у вивченні ефективності цих форм з урахуванням інтересів самих дітей. Особливо актуальним є дослідження практичної реалізації таких механізмів у регіонах, що постраждали від воєнних дій, з метою виявлення системних проблем і напрацювання дієвих рішень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тюріна Т., Кінаш О. Стан та перспективи розвитку сімейних форм опіки в сучасній Україні. *Social Work and Education*. 2022. № 9 (4). С. 500–507.
2. Римаренко І. Сімейний патронат як інновація у сімейному праві України. *Вісник АПСВТ*. 2017. № 2. С. 39–46.
3. Боровська І. А. Патронат над дитиною як форма влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: окремі аспекти. 2017. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/19-20_05_2017/pdf/76.pdf.
4. Калаянов Д. П., Іванова М. М. Правове регулювання усиновлення за законодавством України та деяких зарубіжних країн. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 17. С. 70–77.
5. Бутрин-Бока Н. Щодо питання про прийомну сім'ю: деякі правові аспекти. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 3. С. 111–116.
6. Humanium. Family and children's rights. 2024. URL: <https://www.humanium.org/en/family-and-childrensrights/>.
7. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21–22. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
8. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 30. Ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.

9. Павлюк Н. М. Проблеми усиновлення в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 199–192.

10. Дутко А. О. Опіка (підклування) над дітьми як вид соціального піклування. 2017. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2579/vnulpurn201581352.pdf>.

11. Дзюба І. В., Зеленіна М. В. Опіка та піклування в цивільному праві України: проблемні питання призначення опікунів та піклувальників. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С. 48–52.

12. Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною : постанов Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2021-%D0%BF#Text>

REFERENCES:

1. Tiurina, T., & Kinash, O. (2022). Stan ta perspektyvy rozvytku simeinykh form opiky v suchasni Ukraini [Status and Prospects for the Development of Family-based Care in Modern Ukraine]. *Social Work and Education*, 9 (4), 500–507 [in Ukrainian].

2. Rymarenko, I. (2017). Simeinyi patronat yak innovatsiia u simeinomu pravi Ukrainy [Family Patronage as an Innovation in the Family Law of Ukraine]. *Visnyk APSVT – Bulletin of the Academy of the Penitentiary Service of Ukraine*, (2), 39–46 [in Ukrainian].

3. Borovska, I.A. (2017). Patronat nad dytynoiu yak forma vlashtuvannia ditei-syrit i ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia: okremi aspekty [Patronage over a Child as a Form of Placement for Orphans and Children Deprived of Parental Care: Certain Aspects]. Retrieved from: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/19-20_05_2017/pdf/76.pdf [in Ukrainian].

4. Kalaianov, D.P., & Ivanova, M.M. (2020). Pravove rehuliuвання usynovlennia za zakonodavstvom Ukrainy ta deiakyykh zarubizhnykh krain [Legal Regulation of Adoption under the Legislation of Ukraine and Some Foreign Countries]. *Yurydychnyi biuleten – Legal Bulletin*, (17), 70–77 [in Ukrainian].

5. Butryn-Boka, N. (2017). Shchodo pytannia pro pryiomnu simiu: deiaki pravovi aspekty [On the Issue of a Foster Family: Some Legal Aspects]. *Aktualni problemy pravoznavstva – Current Issues of Jurisprudence*, (3), 111–116 [in Ukrainian].

6. Humanium (2024). [Family and Childrens Rights]. Retrieved from: <https://www.humanium.org/en/family-and-childrensrights/> [in English].

7. Verkhovna Rada Ukrainy (2002). Simeinyi kodeks Ukrainy [Family Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada Ukrainy (n.d.). Zakon Ukrainy "Pro okhoronu dytynstva" [Law of Ukraine "On Child Protection"]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [in Ukrainian].

9. Pavliuk, N.M. (2023). Problemy usynovlennia v Ukraini [Problems of Adoption in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, (4), 192–199 [in Ukrainian].

10. Dutko, A.O. (2017). Opika (pikluvannia) nad ditmy yak vyd sotsialnoho pikluvannia [Guardianship (Custody) of Children as a Type of Social Care]. Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2579/vnulpurn201581352.pdf> [in Ukrainian].

11. Dziuba, I.V., & Zielienina, M.V. (2017). Opika ta pikluvannia v tsyvilnomu pravi Ukrainy: problemni pytannia pryznachennia opikuniv ta pikluvalnykiv [Guardianship and Custody in Civil Law of Ukraine: Problematic Issues of Appointing Guardians and Caretakers]. *Pravo i suspilstvo – Law and Society*, (3), 48–52 [in Ukrainian].

12. Verkhovna Rada Ukrainy (2021). Postanova KMU "Deiaki pytannia zakhystu prav dytyny ta nadannia posluhy patronatu nad dytynoiu" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of protection of children's rights and provision of child foster care services"]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].